

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 471/2011-66

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 13. marca 2012 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa, zo sudkyne Ivetty Macejkovej a sudcu Sergeja Kohuta prerokoval prijatú sťažnosť JUDr. V. S., K., zastúpeného advokátom JUDr. J. M., K., vo veci namietaného porušenia čl. 12 ods. 1 prvej vety a ods. 2, čl. 13 ods. 3, čl. 20, čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 1 a čl. 3 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, čl. 6 ods. 1 a čl. 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, čl. 26 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach a čl. 21 ods. 1 Charty základných práv Európskej únie v konaní vedenom Krajským súdom v Košiciach pod sp. zn. 1 Co 176/2009 a takto

r o z h o d o l :

1. Krajský súd v Košiciach v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Co 176/2009 p o r u š i l základné právo JUDr. V. S. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Rozsudok Krajského súdu v Košiciach č. k. 1 Co 176/2009-240 zo 14. októbra 2010 zrušuje a vec vracia na ďalšie konanie.

3. JUDr. V. S. priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 392,73 € (slovom tristodeväťdesiatdva eur a sedemdesiattri centov), ktorú je Krajský súd v Košiciach povinný vyplatiť na účet právneho zástupcu JUDr. J. M., K., do jedného mesiaca od právoplatnosti nálezu.

4. Sťažnosti JUDr. V. S. v časti požadujúcej priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 26 000 € nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) č. k. II. ÚS 471/2011-35 z 20. októbra 2011 bola prijatá na ďalšie konanie sťažnosť JUDr. V. S., K. (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia čl. 12 ods. 1 prvej vety a ods. 2, čl. 13 ods. 3, čl. 20, čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 1 a čl. 3 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), čl. 6 ods. 1 a čl. 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“), čl. 26 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach (ďalej len „pakt“) a čl. 21 ods. 1 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“) v konaní vedenom Krajským súdom v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) pod sp. zn. 1 Co 176/2009.

Podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prerokoval ústavný súd túto vec na neverejnom zasadnutí, keďže sťažovateľ podaním z 25. novembra 2011 a tiež krajský súd vo vyjadrení zo 14. novembra 2011 vyslovili súhlas, aby sa upustilo

od ústneho pojednávania. Ústavný súd vychádzal pritom z listinných dôkazov a vyjadrení nachádzajúcich sa v jeho spise.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ žalobou z 27. decembra 2005 požadoval uložiť S. (ďalej len „žalovaný“) zdržať sa všetkých úkonov poškodzujúcich a znevýhodňujúcich ho ako člena družstva. Nárokoval si aj zaplatenie nemajetkovej ujmy vzniknutej jeho znevýhodnením pri pridelovaní bytov uprednostneným osobám. Rozsudkom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) č. k. 44 C 614/2005-178 z 3. marca 2009 bola žaloba zamietnutá s tým, že pri pridelovaní bytov po neplatičoch za rovnakých podmienok ako pre členov aj nečlenov nedochádzalo k porušovaniu zásady rovnakého zaobchádzania, keďže nie je osobitným zákonom ustanovené právo člena bytového družstva na pridelenie bytu po neplatičovi, lebo nejde o byt v riadnom užívaniashopnom stave. Iba vo vzťahu k bytu užívaniashopnému má člen bytového družstva právo v zmysle čl. 12 ods. 1 písm. E a F stanov S. (ďalej len „stanovy“). Sťažovateľ v odvolaní z 8. marca 2009 poukázal na to, že sa v konaní netvrdilo ani sa nepreukázalo, že všetky byty neboli v riadnom užívaniashopnom stave. Rozsudkom krajského súdu č. k. 1 Co 176/2009-240 zo 14. októbra 2010 bol rozsudok okresného súdu potvrdený. Podľa jeho názoru zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „antidiskriminačný zákon“) poskytuje ochranu pred diskrimináciou iba z dôvodov konkrétne vymedzených v ustanovení § 2 ods. 1 a vymedzuje okruh konkrétnych vzťahov, pri ktorých môže k diskriminácii dôjsť. Takto vymedzený okruh znamená, že na základe neho nemožno poskytovať ochranu pri porušení práva z iného dôvodu alebo v inej oblasti. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 4 Cdo 34/2011 zo 14. júla 2011 bolo dovolanie sťažovateľa proti rozsudku krajského súdu odmietnuté ako neprípustné, v dôsledku čoho sa najvyšší súd nezaoberal rozsudkom krajského súdu z hľadiska jeho vecnej správnosti.

Podľa názoru sťažovateľa všeobecné súdy mu neposkytli ochranu proti rozdielnemu zaobchádzaniu bez objektívneho a rozumného ospravedlnenia, hoci išlo o osoby v podobných situáciách. Podľa okresného súdu a krajského súdu pre vzťah sťažovateľa a žalovaného je určujúci Obchodný zákonník, ide o obchodno-právny vzťah a na tento sa

zásada rovnakého zaobchádzania už pre samotnú podstatu veci nemôže vzťahovať. Žalovaný je predovšetkým podnikateľským subjektom a v súlade s takýmto poňatím sa do popredia dostáva najmä majetkovo-právny aspekt členstva. Sťažovateľ považuje za podstatné, že všeobecné súdy vychádzali z nesprávneho znenia ustanovenia § 2 ods. 1 antidiskriminačného zákona, keďže vychádzali zo znenia vyplývajúceho zo zákona č. 400/2009 Z. z. o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Pritom v čase podania žaloby znelo ustanovenie § 2 ods. 1 antidiskriminačného zákona takto: „Dodržiavanie zásady rovnakého zaobchádzania spočíva v zákaze diskriminácie z akéhokoľvek dôvodu, vo výkone práv a povinností v súlade s dobrými mravmi, ako aj v prijímaní opatrení na ochranu pred diskrimináciou, ak je možné prijatie takýchto opatrení požadovať vzhľadom na konkrétne okolnosti a na možnosti osoby, ktorá má povinnosť túto zásadu dodržiavať.“ Správne mali vec posúdiť podľa toho znenia, ktoré bolo účinné v čase podania žaloby. Preto treba právny záver všeobecných súdov považovať za arbitrárny bez opory v právnom stave existujúcom v čase podania žaloby. Antidiskriminačný zákon sa vzťahuje na akýkoľvek dôvod diskriminácie a v žiadnom prípade nevymedzuje okruh konkrétnych vzťahov, pri ktorých môže k diskriminácii dôjsť. Keďže sťažovateľ počas konania pred všeobecnými súdmi jednak tvrdil, že žalovaný nezaobchádzal pri pridelení bytov po neplatičoch odlišne s osobami, ktorých situácia sa líši, teda s dlhodobými vlastníkami členských podielov majúcimi právo na pridelenie bytu na jednej strane a žiadateľmi o byt, ktorí v čase prijímania za členov takéto právo nemali, na strane druhej, ale tiež, že realizáciou koncepcie pridelenia bytov po neplatičoch sa zvýhodňuje určitá skupina osôb (napr. vlastní zamestnanci žalovaného), záver súdov, podľa ktorého sťažovateľ netvrdil, že jeho nárok vychádza z diskriminácie z niektorého z dôvodov vymedzených v antidiskriminačnom zákone, nemá žiadne opodstatnenie a je výsledkom opomenutia zohľadniť všetky sťažovateľove podania. Pritom ustanovenie § 2 ods. 1 antidiskriminačného zákona v znení účinnom v čase podania žaloby žiadne dôvody diskriminácie nevymedzoval, pretože diskrimináciu zakázal z akéhokoľvek dôvodu.

Sťažovateľ ďalej namietal, že záver okresného súdu, podľa ktorého právo na pridelenie bytu v zmysle stanov sa vzťahuje len na byty v užívaniaskopnom stave, sa neopiera o žiaden vykonaný dôkaz. Táto námietka sťažovateľa ostala bez odozvy.

Rovnako sa všeobecné súdy nezapodievali ani jeho tvrdením, podľa ktorého žalovaný klamal svojich členov tvrdením, že byty nemá, pričom ich prideloval svojvoľne zamestnancom, známym, deťom členov predstavenstva a pod. Neobstojí ani tvrdenie, podľa ktorého v obchodno-právnych vzťahoch zákaz diskriminácie neplatí. Možno to vyvodiť z ustanovenia § 5 ods. 2 písm. d) antidiskriminačného zákona. Sťažovateľ dostatočne preukázal v konaní svoje právo na pridelenie bytu vyplývajúce z ustanovenia § 685 ods. 2 Občianskeho zákonníka, ako aj z čl. 12 písm. E a F stanov. Keďže sa sťažovateľ až z rozsudku okresného súdu dozvedel, že byty po neplatičoch vraj neboli v užívateľskom stave, nemal ani možnosť sa k tejto skutočnosti pred okresným súdom vyjadriť. Krajský súd a najvyšší súd neposkytli sťažovateľovi vyjadrenia žalovaného k jeho odvolaniu, resp. jeho dovolaniu. Samotná koncepcia pridelovania bytov po neplatičoch, z ktorej žalovaný vychádza, je diskriminujúca, pretože žiadateľmi môžu byť fyzické osoby, zamestnanci družstva, funkcionári družstva, pričom žiadateľ bytu nemusí byť členom družstva. Takáto koncepcia je svojvoľná, a preto neprípustná. Jej realizáciou je zvýhodnená určitá skupina osôb. Krajský súd porušil čl. 142 ods. 3 ústavy, ako aj čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 14 ods. 1 paktu tým, že jeho rozsudok nebol vyhlásený verejne, keďže účastníci neboli o vyhlásení rozsudku upovedomení predpísaným spôsobom.

Sťažovateľ navrhuje vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie označených ustanovení ústavy, listiny, dohovoru, dodatkového protokolu, paktu, charty, smernice Rady č. 2000/43/ES z 29. júna 2000 (ďalej aj „smernica“), antidiskriminačného zákona, Občianskeho zákonníka a stanov s tým, aby bolo uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 34/2011 zo 14. júla 2011 zrušené a vec bola vrátená na ďalšie konanie. Požaduje tiež primerané finančné zadosťučinenie od najvyššieho súdu vo výške 26 000 €.

Z vyjadrenia predsedu krajského súdu zo 14. novembra 2011 doručeného ústavnému súdu 16. novembra 2011 vyplýva, že navrhuje sťažnosti nevyhovieť. Podľa jeho názoru dôvody sťažnosti sú zhodné s dôvodmi odvolania proti rozsudku okresného súdu. Pokiaľ sťažovateľ tvrdí, že rozsudok krajského súdu nevyhovuje požiadavkám kladeným na odôvodnenie rozhodnutia, treba uviesť, že všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania.

Rozsudok okresného súdu a krajského súdu týmto požiadavkám kladeným na odôvodnenie rozhodnutia zodpovedá. Skutkové a právne závery nie sú zjavne neodôvodnené a nezlučiteľné s čl. 46 ods. 1 ústavy. Skutočnosť, že krajský súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv sťažovateľa, nemožno v žiadnom prípade považovať za porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy. Treba poznamenať, že odvolanie sťažovateľa obsahovalo 96 bodov, a preto nebolo možné, ale ani účelné polemizovať s každým tam uvádzaným argumentom. Navyše, sťažovateľ v odvolaní neuviedol také významné skutočnosti, s ktorými by sa už okresný súd nevysporiadal. S prihliadnutím na argumentáciu sťažovateľa o dôvodoch zákazu diskriminácie treba poznamenať, že dôvody zákazu diskriminácie uvedené v antidiskriminačnom zákone prekračujú nevyhnutný rámec dôvodov, v súvislosti s ktorými ukladajú povinnosť dodržiavať zásadu rovnakého zaobchádzania antidiskriminačné smernice Európskej únie. Výpočet dôvodov zákazu diskriminácie v ustanovení § 2 ods. 1 antidiskriminačného zákona zahŕňa všetky dôvody, na základe ktorých sa zaručujú základné práva a slobody na území Slovenskej republiky podľa čl. 12 ústavy. Okrem nich tento demonštratívny výpočet ešte explicitne zahŕňa zdravotné postihnutie, vek, sexuálnu orientáciu, ako aj manželský a rodinný stav. Väčšina týchto dôvodov sa týka vlastností alebo daností, ktoré sú dané človeku ako ľudskej bytosti a (prípadne alebo) tvoria podstatnú a neoddeliteľnú časť ľudskej identity. Povinnosť dodržiavať zásadu rovnakého zaobchádzania v oblasti k prístupu k tovarom a službám a ich poskytovanie je stanovené smernicou, ktorou sa zavádza zásada rovnakého zaobchádzania s osobami bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod, a smernicou Rady č. 2004/113/ES o vykonávaní zásady rovnakého zaobchádzania medzi mužmi a ženami v prístupe k tovaru a službám a k ich poskytovaniu. „Rasová“ smernica (smernica č. 2000/43/ES) rozširuje povinnosť dodržiavať zásadu rovnakého zaobchádzania aj na oblasť prístupu k bývaniu a k jeho poskytovaniu. Do oblasti bývania spadajú všetky formy bývania poskytované fyzickými alebo právnickými osobami (okrem bývania poskytovaného fyzickými osobami – nepodnikateľmi) bez ohľadu na jeho odplatnosť alebo bezodplatnosť.

Z repliky sťažovateľa z 25. novembra 2011 doručenej ústavnému súdu 1. decembra 2011 vyplýva, že sťažovateľ so stanoviskom predsedu krajského súdu nesúhlasí a v plnom rozsahu trvá na podanej sťažnosti. Opakovane poukazuje na to, že ustanovenie § 2 ods. 1

antidiskriminačného zákona v čase začatia konania vedeného okresným súdom malo odlišné znenie, než z akého vychádzali okresný súd a krajský súd. Sťažovateľ upravuje znenie požadovaného nálezu ústavného súdu tak, že žiada, aby ústavný súd zrušil rozsudok krajského súdu č. k. 1 Co 176/2009-240 zo 14. októbra 2010 a vec vrátil na ďalšie konanie. Trvá na požiadavke priznania primeraného finančného zadost'učinenia vo výške 26 000 € a domáha sa aj náhrady trov právneho zastúpenia advokátom vo výške 1 281,45 €.

Keďže rozhodnutím ústavného súdu o sťažnosti mohol byť dotknutý na právach aj žalovaný ako účastník konania vedeného všeobecnými súdmi, ústavný súd doručil sťažnosť, uznesenie č. k. II. ÚS 471/2011-35 z 20. októbra 2011, vyjadrenie predsedu krajského súdu, ako aj repliku sťažovateľa žalovanému s možnosťou vyjadriť sa v merite veci.

Z vyjadrenia žalovaného z 19. decembra 2011 doručeného ústavnému súdu 21. decembra 2011 vyplýva, že žalovaný žiada sťažnosti nevyhovieť, a to na základe v podstate rovnakých argumentov ako krajský súd.

Z podania predsedu krajského súdu z 29. decembra 2011 doručeného ústavnému súdu 3. januára 2012 vyplýva, že krajský súd zotrváva na svojom vyjadrení zo 14. novembra 2011, a to v súvislosti so stanoviskom, ktoré podal ústavnému súdu žalovaný.

II.

Zo žaloby sťažovateľa z 27. decembra 2005 vyplýva, že je členom žalovaného od 22. mája 1984, pričom bol zaradený do poradovníka na pridelenie družstevného bytu. Dňa 7. júla 1997 požiadal žalovaného o poskytnutie bytu po neplatičovi. Listom žalovaného z 10. júla 1997 bol sťažovateľ vyzvaný vyplniť a zaslať žiadosť o pridelenie bytu mimo poradovníka. Sťažovateľ žiadosť zaslal 15. júla 1997. Listom z 3. marca 2005 sťažovateľ požiadal žalovaného o zaslanie informácie a prešetrenie okolností pri pridelení bytov. Žalovaný mu 4. apríla 2005 oznámil, že po roku 1990 bolo potrebné zosúladiť stanovy a činnosť žalovaného s novými právnymi predpismi. Pôvodné poradovníky a zoznam čakateľov na pridelenie bytov stratili opodstatnenie, lebo výstavba posledných bytov sa ukončila ešte v roku 1986. Sťažovateľ tvrdí že od roku 1996 žalovaný prideloval byty aj

nečlenom, a to bez akýchkoľvek kritérií, čím sťažovateľa ako člena poškodil na jeho právach a znevýhodnil ho oproti iným, ktorým boli byty bez akýchkoľvek kritérií pridelené.

Z rozsudku krajského súdu č. k. 1 Co 176/2009-240 zo 14. októbra 2010 vyplýva, že ním bol potvrdený rozsudok okresného súdu č. k. 44 C 614/2005-178 z 3. septembra 2009. Podľa názoru krajského súdu okresný súd správne vyhodnotil podmienky na poskytnutie ochrany podľa antidiskriminačného zákona a správne rozhodol, pokiaľ nárok sťažovateľa uplatnený podľa tohto zákona ako nedôvodný zamietol. Za vecne správne a výstižné považuje aj dôvody rozsudku okresného súdu v časti konštatujúcej, že antidiskriminačný zákon neupravuje zásadu rovnakého zaobchádzania všeobecne vo všetkých oblastiach spoločenského života, ale zameriava sa len na oblasti v zákone priamo ustanovené a len v spojení s právami osôb ustanovenými osobitnými zákonmi, pričom v tomto prípade pre vzťah sťažovateľa a žalovaného je určujúci Obchodný zákonník, čo znamená, že ide o obchodno-právny vzťah, na ktorý sa zásada rovnakého zaobchádzania už pre samu podstatu tohto vzťahu nemôže vzťahovať. Sťažovateľ uplatnený nárok na výzvu okresného súdu upravil 6. februára 2006 a v takomto znení ho krajský súd v zrušujúcom uznesení z 10. júla 2006 kvalifikoval ako nárok na ochranu práva porušovaného nedodržiavaním zásady rovnakého zaobchádzania v súvislosti s pridelovaním bytov žalovaným, keď konštatoval, že petit žaloby v plnom rozsahu zodpovedá ustanoveniu § 9 ods. 2 antidiskriminačného zákona. Sťažovateľ si takúto právnu kvalifikáciu svojho nároku počas ďalšieho konania osvojil, čo potvrdil aj v písomnom podaní z 22. augusta 2006. Podľa ustanovenia § 2 ods. 1 antidiskriminačného zákona dodržiavanie zásady rovnakého zaobchádzania spočíva v zákaze diskriminácie z dôvodu pohlavia, náboženského vyznania alebo viery, rasy, príslušnosti k národnosti alebo etnickej skupine, zdravotného postihnutia, veku, sexuálnej orientácie, manželského stavu a rodinného stavu, farby pleti, jazyka, politického alebo iného zmýšľania, národného alebo sociálneho pôvodu, majetku, rodu alebo iného postavenia. Antidiskriminačný zákon poskytuje teda ochranu pred diskrimináciou iba z konkrétne zákonom vymedzených dôvodov uvedených v § 2 ods. 1 a taktiež vymedzuje okruh konkrétnych vzťahov, pri ktorých k diskriminácii môže dôjsť (§ 3 ods. 1 antidiskriminačného zákona). Takto vymedzený rozsah právnej ochrany znamená, že na základe neho nemožno poskytovať ochranu pri porušení práva z iného

dôvodu alebo v inej oblasti. Sťažovateľ v konaní nepreukázal, ale ani netvrdil, aby jeho nárok vychádzal z diskriminácie z niektorého z tých dôvodov, ktoré antidiskriminačný zákon vymedzuje. Z obsahu jeho skutkových tvrdení možno vyvodit', že svoj nárok odvodzuje od porušenia práva žalovaným voči nemu ako členovi pri pridelovaní bytov. Porušenie takéhoto práva však nepredstavuje diskrimináciu z dôvodu vymedzeného antidiskriminačným zákonom a rovnako ani nejde o právny vzťah v takej oblasti, ktorú zákon vymedzuje. Za takejto situácie nemožno žalobe sťažovateľa v zmysle vymedzených petitov vyhovieť, a to ani v prípade, ak by uniesol dôkazné bremeno a preukázal, že zo strany žalovaného skutočne došlo k porušeniu iného právneho predpisu, resp. stanov. Sťažovateľom konkretizovanému petitu žaloby totiž možno vyhovieť iba za predpokladu splnenia podmienok na poskytnutie ochrany podľa antidiskriminačného zákona.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo(...) prejednaná nezávislým a nestranným súdom(...), ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch(...)

Podľa § 2 ods. 1 antidiskriminačného zákona v pôvodnom znení účinnom od 1. júla 2004 dodržiavanie zásady rovnakého zaobchádzania spočíva v zákaze diskriminácie z akéhokoľvek dôvodu, vo výkone práv a povinností v súlade s dobrými mravmi, ako aj v prijímaní opatrení na ochranu pred diskrimináciou, ak je možné prijatie takýchto opatrení požadovať vzhľadom na konkrétne okolnosti a na možnosti osoby, ktorá má povinnosť túto zásadu dodržiavať.

Podľa § 2 ods. 1 antidiskriminačného zákona v znení účinnom od 1. septembra 2007 dodržiavanie zásady rovnakého zaobchádzania spočíva v zákaze diskriminácie z akéhokoľvek dôvodu.

Podľa § 2 ods. 1 antidiskriminačného zákona v znení účinnom od 1. apríla 2008 dodržiavanie zásady rovnakého zaobchádzania spočíva v zákaze diskriminácie z dôvodu pohlavia, náboženského vyznania alebo viery, rasy, príslušnosti k národnosti alebo etnickej skupine, zdravotného postihnutia, veku, sexuálnej orientácie, manželského stavu a rodinného stavu, farby pleti, jazyka, politického alebo iného zmýšľania, národného alebo sociálneho pôvodu, majetku, rodu alebo iného postavenia.

Sťažovateľ je presvedčený, že všeobecné sudy nesprávne právne posúdili jeho žalobu, keď vychádzali z takého znenia ustanovenia § 2 ods. 1 antidiskriminačného zákona, ktorý bol účinný v čase rozhodovania všeobecných súdov. Podľa jeho názoru mali vychádzať z toho znenia ustanovenia, ktoré bolo účinné v čase podania žaloby. Uvádza tiež, že na niektoré podstatné odvolacie námietky krajský súd nereagoval, resp. nereagoval dostatočne.

Krajský súd a žalovaný nezaujali k hlavnej námietke sťažovateľa nijaké explicitné stanovisko. Odôvodnenie rozsudku považujú obaja za dostatočné a súladné s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva.

Z pohľadu ústavného súdu sa javí hlavná námietka sťažovateľa primárne ako porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd preto považuje za účelné podanú sťažnosť skúmať predovšetkým z pohľadu týchto ustanovení ústavy a dohovoru.

Treba predovšetkým konštatovať, že okresný súd vo svojom rozsudku č. k. 44 C 614/2005-178 z 3. marca 2009 na s. 9 cituje ustanovenie § 2 ods. 1 antidiskriminačného zákona v znení účinnom od 1. apríla 2008. Na s. 12 z citovaného ustanovenia vyvodzuje, že antidiskriminačný zákon neupravuje zásadu rovnakého zaobchádzania všeobecne, vo všetkých oblastiach spoločenského života, ale zameriava sa len na oblasti v zákone priamo ustanovené a len v spojení s právami osôb ustanovenými osobitnými zákonmi. Z odvolania sťažovateľa proti rozsudku okresného súdu z 8. marca 2009 (ktoré má 96 bodov) vyplýva, že v bode 46 sťažovateľ cituje ustanovenie § 2 ods. 1 antidiskriminačného zákona v pôvodnom znení účinnom od 1. júla 2004, avšak bez toho, aby explicitne vytýkal okresnému súdu, že vec nesprávne právne posúdil, keď vychádzal z aktuálneho znenia citovaného ustanovenia. Aj napriek tejto nedôslednosti je ústavný súd toho názoru, že odvolacie tvrdenie sťažovateľa o odlišnom znení citovaného ustanovenia zakladalo povinnosť krajského súdu preveriť správnosť právnej kvalifikácie použitej okresným súdom. Zároveň treba poznamenať, že vzhľadom na rozsiahlosť podaného odvolania mohla táto nie dostatočne dôrazne formulovaná námietka sťažovateľa ujsť pozornosti krajského súdu.

Pôvodné znenie ustanovenia § 2 ods. 1 antidiskriminačného zákona účinné od 1. júla 2004 bolo novelizované najprv zákonom č. 326/2007 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) v znení nálezů Ústavného súdu Slovenskej republiky č. 539/2005 Z. z. Táto novela nadobudla

účinnosť 1. septembra 2007. K ďalšej novelizácii došlo zákonom č. 85/2008 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 308/1993 Z. z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva v znení neskorších predpisov. Táto novela nadobudla účinnosť 1. apríla 2008.

Možno konštatovať, že počnúc účinnosťou antidiskriminačného zákona od 1. júla 2004 až do poslednej novelizácie, ktorá nadobudla účinnosť 1. apríla 2008, ustanovenie § 2 ods. 1 zakazovalo diskrimináciu z akéhokoľvek dôvodu. Od 1. apríla 2008 až do súčasnosti sa zákaz diskriminácie vzťahuje na vymenované dôvody diskriminácie.

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natolko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

Treba prisvedčiť sťažovateľovi, že jeho žalobu nebolo možné právne posudzovať podľa takého znenia príslušného ustanovenia antidiskriminačného zákona, ktoré síce bolo účinné v čase rozhodovania všeobecných súdov, nie však v čase, keď k tvrdenej

diskriminácii malo dôjsť. Podľa sťažovateľa treba jeho právnu vec subsumovať pod to znenie, ktoré bolo účinné v čase podania žaloby, teda v decembri 2005.

Vzhľadom na skutočnosť, že antidiskriminačný zákon je vo svojej relevantnej časti právnym predpisom hmotnoprávneho charakteru, musí byť aplikovaný v znení účinnom v čase, v ktorom k tvrdenej diskriminácii došlo. Odlišné hmotnoprávne posúdenie by bolo arbitrárne a znamenalo by porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

To v danom prípade znamená, že rozhodne nemožno pri právnom posúdení danej veci vychádzať zo znenia antidiskriminačného zákona účinného v čase rozhodovania všeobecných súdov, pokiaľ k diskriminácii došlo už skôr.

Rovnako nemožno bez ďalšieho akceptovať ani právny názor sťažovateľa, podľa ktorého treba antidiskriminačný zákon aplikovať v znení účinnom v čase podania žaloby, teda v decembri 2005, ibaže by k diskriminácii došlo v čase, v ktorom bolo znenie ustanovenia § 2 ods. 1 antidiskriminačného zákona totožné ako v decembri 2005.

Z dosiaľ uvedeného vyplýva, že pre správne hmotnoprávne posúdenie veci bolo potrebné predovšetkým po skutkovej stránke ustáliť, kedy vlastne k namietanému konaniu žalovaného malo dôjsť. Takéto skutkové ustálenie však v rozsudkoch všeobecných súdov absentuje. Zo žaloby sťažovateľa sa na prvý pohľad zdá, že k diskriminácii malo vo všeobecnej rovine dochádzať od roku 1996 tým, že žalovaný prideliťoval byty aj nečlenom bez akýchkoľvek kritérií. Sťažovateľ požiadal žalovaného o pridelenie bytu po neplatičovi 7. júla 1997. Byt mu však podľa všetkého pridelený nebol. Zdá sa preto, že v konkrétnej rovine pociťoval sťažovateľ diskrimináciu zo strany žalovaného od roku 1997. V tomto čase však antidiskriminačný zákon ešte neexistoval. Pokiaľ by preto malo k diskriminácii sťažovateľa dochádzať v čase od roku 1997 do 30. júna 2004, potom by hmotnoprávna subsumpcia veci pod antidiskriminačný zákon vôbec neprichádzala do úvahy.

Možno urobiť záver, že hmotnoprávnym posúdením veci sťažovateľa podľa § 2 ods. 1 antidiskriminačného zákona v znení účinnom od 1. apríla 2008 (bez skutkového

ustálenia o tom, kedy malo k diskriminácii dochádzať) došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

Vychádzajúc z uvedeného záveru ústavný súd už nepovažoval za potrebné meritórne sa zaoberať namietaným porušením ďalších ustanovení ústavy, listiny, dohovoru, dodatkového protokolu, paktu a charty.

Podľa § 56 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší.

Podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

Berúc do úvahy citované ustanovenia ústavný súd zrušil rozsudok krajského súdu č. k. 1 Co 176/2009-240 zo 14. októbra 2010 a vec vrátil na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu). Krajský súd je v ďalšom konaní viazaný právnym názorom ústavného súdu.

Bude povinnosťou krajského súdu popri riešení otázky správnej právnej kvalifikácie vysporiadať sa v potrebnom rozsahu aj s ďalšími námietkami sťažovateľa (o žiaden vykonaný dôkaz sa neopiera záver, podľa ktorého právo na pridelenie bytu sa má vzťahovať len na byty v užívaniashopnom stave, žalovaný klamal členov tvrdením, že nemá byty, neobstojí, že v obchodnoprávných vzťahoch zákaz diskriminácie neplatí, sťažovateľ mal v zmysle Občianskeho zákonníka a stanov žalovaného právo na pridelenie bytu, až z rozsudku okresného súdu sa dozvedel, že byty po neplatičoch neboli v užívaniashopnom stave, samotná koncepcia pridelenia bytov po neplatičoch bola diskriminujúca).

Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia advokátom v sume 392,73 €, a to za tri úkony právnych služieb v roku 2011 po 123,50 € (prevzatie a príprava zastúpenia, sťažnosť a replika na vyjadrenie krajského súdu), ako aj režijný paušál trikrát po 7,41 € (bod 3 výroku nálezu). Pokiaľ sťažovateľ požadoval náhradu trov právneho zastúpenia advokátom v sume 1 281,45 € (vychádzajúc z hodnoty požadovaného

primeraného finančného zadost'učinenia), nebolo možné mu vyhovieť v časti prevyšujúcej priznanú sumu náhrady trov.

Nebolo možné vyhovieť požiadavke s'ťažovateľa na priznanie primeraného finančného zadost'učinenia vo výške 26 000 € (bod 4 výroku nálezu). V danom prípade došlo popri vyslovení porušenia označených práv s'ťažovateľa aj k zrušeniu rozsudku krajského súdu a vráteniu veci na ďalšie konanie. Preto podľa názoru ústavného súdu ujma spôsobená s'ťažovateľovi bola v plnom rozsahu nahradená, a teda vôbec neprichádzalo do úvahy priznať s'ťažovateľovi peňažnú náhradu za vzniknutú ujmu.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to vyplýva z výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. marca 2012